

resources in the region, this highlights the fact that Turkey should receive the necessary share from this division. In general, Turkey's interest in the region should be evaluated and analyzed from the point of view of security, economy and culture.

Rəyçi: dos.Vüsalə Veysəlova

Ümumi tarix kafedrasının 06 iyul 2022-ci il tarixli iclasının 12 sayılı protokolu

Daxil olduğu tarix 08 iyun 2022-ci il

UOT:069.

İSTİQLAL MUZEYİNİN TƏŞKİLİ TARİXİ VƏ FƏALİYYƏTİ

Cabbarova Elnarə Oktay qızı

ADPU-nin Şəki filialı

el_cabbarova1980@mail.ru

Xülasə: *Məqalədə - Xalq Cümhuriyyəti dövrünün yadigarı olan İstiqlal muzeyinin təşkili tarixi və fəaliyyəti haqqında ətraflı şəkildə məlumatlar verilmişdir. Qeyd edilir ki, Azərbaycanda dövlət səviyyəsində ilk rəsmi muzey Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti (1918-1920-ci illər) dövründə yaradılmış İstiqlal muzeyidir. Hansıki, bu muzey istiqlaliyyət tariximizin bütün dövrlərini işıqlandırır. Gənclərimizi Vətənə məhəbbət, vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə etmək, ölkəmizin müstəqilliyi uğrunda canından keçən qəhrəmanların əziz xatirəsini əbədləşdirməkdən baxımından çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Buna görə də, İstiqlal muzeyi haqqında öyrənmək, araşdırmaq və əldə olunan məlumatları geniş xalq kütləsinə çatdırmaq hər birimizin Respublikamız qarşısında vətəndaşlıq borcudur.*

Açar sözlər: muzey, İstiqlal muzeyi, zal, ekspонат, azadlıq mübarizəsi

Ключевые слова: музей, музей Независимости, зал, экспонат, борьба за свободу.

Keywords: museum, Independence museum, hall, exhibit, freedom struggle

Mövzunun aktuallığı: Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti - dövlətçilik tariximizin şanlı qürur səlnaməsidir. Məhz, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti özünün dövlətçilik əsasları və demokratik islahatları ilə müsəlman Şərfinin mayakı rolunu oynamağı bacardı, böyük bir coğrafiyanın siyasi həyatında mühüm rol oynayaraq, Türk dünyasında ilk dünyəvi dövlət kimi tarixə düşdü.

Xalq Cümhuriyyətinin dövlətçilik tariximizdəki yeri və rolu daima minnətdarlıq və qürurla xatırlanmış, bu mirasa böyük diqqət və ehtiramla yanaşılmışdır. Azərbaycan dövlətçiliyini, milli maraqlarımızı hər şeydən üstün tutan böyük, görkəmli dövlət xadimi, xalqımızın Ümummilli lideri Heydər Əliyev hər zaman Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ölkəmizin müstəqillik tarixində mühüm yerə malik olduğunu bildirirdi. Ulu Öndər Heydər Əliyev Müasir Azərbaycan dövlətinin məhz 1918-ci ildə yaranmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olmasını dəfələrlə bəyan edib. Təsədüfi deyil ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin üçrəngli bayrağının ilk dəfə Naxçıvan Muxtar Respublikasında qaldırılması Ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ulu Öndər Heydər Əliyevin müasir Azərbaycan dövlətini məhz 1918-ci ildə yaranmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi elan etməsi ölkəmizin beynəlxalq ictimaiyyətə tanınması baxımından da müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Çünki bununla dünya ictimaiyyəti görür və dərk edir ki, Azərbaycanın zəngin

dövlətçilik tarixi və ənənələri var, müasir müstəqil Azərbaycan zəngin dövlətçilik ənənələri əsasında formalaşmış.

Xalq Cümhuriyyəti dövründə tariximizin və mədəniyyətimizin öyrənilməsi və təbliğ olunması məqsədilə bir sıra mühüm işlər görülmüşdür. Mədəniyyətimizin tarixində böyük hadisələrdən biri olan «İstiqlal» muzeyi o dövrün azadlıq simvoludur. Məhz, bu mədəniyyət müəssisəsi Azərbaycanın tarix və mədəniyyətini, milli-bədii irsini nümayiş və təbliğ edən ilk milli, dövlət muzeyidir. Belə bir muzeyin təşkili tarixi və fəaliyyəti haqqında öyrənmək, araşdırmaq həm Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin Xalq Cümhuriyyəti dövrü haqqında daha ətraflı məlumatlara nail olmaq, həm də muzey işi tariximizə bir daha nəzər salınması baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Mövzunun aktuallığı və işlənmə zərurətində məhz bundan irəli gəlir.

Mövzunun əsas məzmunu: XX əsrin əvvəllərinə qədər Azərbaycanda muzeylərin yaradılması işi geniş fəaliyyət dairəsində mövcud olmamışdır. Həmin dövrə qədər Azərbaycanda geniş xalq kütləsinin istifadə edə biləcəyi, xalqımızın tarixini, mədəniyyətini əks etdirən maddi-mədəniyyət nümunələrini özündə cəmləşdirən, mühafizə edən, elmi-tədqiqat xarakteri daşıyan muzeylərin yaradılması sahəsində əməli fəaliyyətə başlanılmamışdı. Azərbaycanın tarixini, ictimai-siyasi, mədəni həyatını əks etdirən qiymətli materiallar, maddi-mədəniyyət nümunələri ayrı-ayrı şəxslərin şəxsi kolleksiyalarında saxlanılırdı ki, buda geniş xalq kütləsi üçün əlçatmaz idi. Bəzi sənədlərə əsasən Şamaxıda, Bakıda ayrı-ayrı şəxslər topladıqları maddi-mədəniyyət nümunələrini bəzi hallarda nümayiş etdirirdilər ki, bütün bunlarda elmi xarakter daşıyırdı. [1.s,23]. Həmçinin XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan ərazisində aparılan arxeoloji qazıntılar zamanı üzə çıxarılmış qiymətli maddi-mədəniyyət nümunələrinin bir hissəsi əcnəbi arxeoloqlar tərəfindən ayrı-ayrı ölkələrin muzeylərinə verilərək bu ölkələrin muzeylərinin fondlarını zənginləşdirmiş, şəxsi kolleksiyaların bəzəyinə çevrilmişdir. Əlbətdə bu nümunələrin ölkədən aparılmasının, itməsinin əsas səbəblərindən biri də burada onları toplayan və qoruyan mərkəzi muzeyin olmaması ilə bağlı olmuşdur. Lakin müəyyən zaman müddətində Azərbaycanda muzey quruculuğu sahəsində irəliyə doğru mühüm addımlar atılmış, müxtəlif profilli muzeylərin yaradılması prosesinə başlanılmışdır.

XX əsrin əvvəllərində Bakıda ilk dəfə olaraq Rusiya Texniki Komitəsinin nəzdində çox da geniş olmayan qapalı muzey təşkil edilmişdir. 13 bölmədən ibarət olan həmin muzey tematik cəhətdən ardıcıl olmamışdır. Muzeydə “Neft sənayesi”, “Şamaxı zəlzəlesi” və.s bölmələr də fəaliyyət göstərmişdir. [2.s, 799-800] Təbii ki, dəyərinə təcrübənin olmadığı və əsasən tədris məqsədli olduğu üçün bunları müasir anlamda muzey adlandırmaq mümkün deyil. Lakin muzey quruculuğu işində atılan ilk önəmli addım hesab etmək olar.

Bu dövrdə Bakı şəhəri Xalq Məktəbi nəzdində “Pədoqoji Muzey” də fəaliyyət göstərmişdir. [3.s,37]. Bu muzey tədrisə yardım məqsədilə yaradıldığından onun eksponatlarından da əsasən tədris prosesində istifadə olunurdu. Burada dərslik və dərs vəsaitləri, tədris metodik ədəbiyyatı əyani vəsait kimi müvafiq bölmələrdə nümayiş etdirilmişdir.

Azərbaycanda muzeylərin yaradılmasının əsas təşəbbüsçüləri müəllimlər və ayrı-ayrı ziyalılar olmuşdur. Muzey quruculuğu işinə dərin maraq göstərən vətənpərvər alimlərimiz milli sərvətlərimizin dağılmasına və talanmasına yol verməmək, onların qorunması və bərpası məqsədilə təcili tədbirlər görülməsinə başladılar. Bu münasibətlə “Yaşıl qələm” ədəbi cəmiyyətinin üzvləri Hüseyn bəy Mirzə Camalov və Məhəmməd Ağayev Bakıda milli muzey

yaradılması təşəbbüsü ilə çıxış etdilər. 1919-cu ilin iyulunda onlar belə bir xahişlə Azərbaycan Parlamentinin sədrinə müraciət etdilər. [4.1919, 20 noyabr]

“Azərbaycan” qəzeti müraciətlə əlaqədar yazırdı: “Bu şəxslər bir çox illərdən bəri milli muzey təşkil etməyi əsas məqsəd kimi qarşılarına qoymuşdular. Onlar muzeyin yaradılması üçün çoxlu qiymətli əşyalar toplamışdılar. Əvvəlcə onlar muzeyi sadəcə milli muzey adlandırmaq istəyirdilər. Lakin İstiqlal şüarının günün əsas şüarı olduğunu nəzərə alaraq ona İstiqlal adı verməyi qərara almışdılar. Muzeyin təsisçiləri onun Parlament binasında yerləşdirilməsini xahiş edir və ona bir otaq ayrılması haqqında arzularını bildirirdilər. [4.1919, 20 oktyabr].

Önəmli haldır ki, Azərbaycanın qabaqcıl ziyalıları muzey təşkili işini xalqın milli-mənəvi idealının tərkib hissəsi kimi təsəvvür edirdilər ki, bu da XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan cəmiyyətində milli şüurun oyanışından xəbər verirdi.

Azərbaycan Parlamentinin sədr müavini Həsən bəy Ağayev bu nəcib işə müsbət cavab olaraq təsis etdiyi İnventar Komissiyasına muzey üçün bir otaq ayrılması haqqında sərəncam vermişdi. Həmin komissiyanın qərarında deyilirdi: **“Muzeyin saxlanma xərclərini parlament öz üzərinə götürür, bu şərtlə ki, muzey eksponatları yalnız parlamentə məxsus olmalıdır”**. [4.1919, 16 avqust].

Əşyaların təhvil verilməsi aktı formasında yazılmış bu sənəd **“Həmişəlik Azərbaycan Parlaman İmarətində təsis edilən muzey İstiqlal adına müəssisələr tərəfindən toplanmış olan şeylərin birinci parlaman Divanı-Rəyyasətinə təhvil verilməsi haqqında Şərait”** adlanır. [5.s,40] Sənədi bir tərəfdən istiqlal muzeyinin yaradıcıları Hüseyn bəy Mirzə Camalov və Məhəmməd Ağayev, digər tərəfdən Azərbaycan Parlamenti sədrinin müavinləri Həsən bəy Ağayev, S.M.Qənizadə və Parlamentin Rəyasət Heyətinin məsul əməkdaşları imzalamışdılar.

“Şərait” Azərbaycanda muzey işinin həm quruculuğu fəaliyyətini tənzimləyən ilk hüquqi sənədlərdən biri kimi, həm də bu işə peşəkarcasına yanaşmaq baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Burada müasir muzey işində aparıcı sənədlər, muzey əsasnaməsi, uçot-mühafizə üzrə təlimat və fond satınalma komissiyası haqqında əsasnamədən müddəalar yığcam şəkildə öz əksini tapmışdır. [5.s,40] Belə ki, sənəddə göstərilirdi: 1. Muzeyə verilən hər bir əşya milli sərvətdir, gələcək əşya sahiblərinin ailə üzvləri onları tələb edə bilməzlər. 2. Muzeyə hədiyyə olunmuş əşyalar geri qaytarılmır. 3. Muzey İstiqlal milli bir müəssisə olduğu üçün muzeydə mövcud olan bütün əşyalar milli mal hesab olunur, heç kəs və heç bir müəssisə o şeylərə sahib ola bilməz. 4. Muzeyin bütün əşyalarının saxlanması və genişlənməsi xərclərini Azərbaycan Parlamentinin Rəyasət Heyəti öz üzərinə götürür. [6.v,2] Göründüyü kimi, gələcəkdə muzey üçün xüsusi bir binanın ayrılması, yaxud tikilməsi, muzeyin nəzdində zəngin kitabxananın yaradılması, muzeyin proqram və nizamnaməsinin hazırlanması və.s.nəzərdə tutulmuşdur. İlk müstəqil Respublikamızın mədəni həyatında mühüm hadisə olan “İstiqlal” muzeyi 1919-cu il dekabrın 7-də Azərbaycan Parlamentinin yaradılmasının ildönümü münasibətilə onun binasında açılmış və Parlamentin nəzdində fəaliyyət göstərmişdir. [7. s, 83] Parlament üzvləri və hökumət nümayəndələrinin də iştirak etdiyi təntənəli mərasim Həsən bəy Ağayevin nitqi ilə açılmışdır. O, muzeyin təşkilinin əhəmiyyətini xüsusi vurğulayaraq demişdir: **“Cənab əfəndilər! İclasdan sonra bu günki təntənəli və mübarək günümüzdən başqa xeyirli, əhəmiyyətli bir müəssisə gülşad etmək istəyirik, o da Azərbaycan milli muzeyidir. Möhtərəm üzvlərin və həmçinin burada olan azərbaycanlıların oraya təşrif gətirmələrini rica edirəm”**. [8.v, 90-91]. Sənəddə həmçinin muzeyə verilmiş əşyaların qiymətləndirilməsi və uçota alınması, əşya

təqdim edən şəxslərə müvafiq sənədin verilməsi, muzeyin əldə etdiyi gəlirlərdən istifadə qaydaları öz əksini tapmışdır. Bu haqda Azərbaycan qəzeti yazırdı: İstiqlal muzeyinin genişlənməsi üçün eksponatların toplanması işi gedir. Muzeyin təsisçiləri əhaliyə müraciət edərək, muzeyin kompleksləşdirilməsinə yardım göstərməyə və köhnə əşyaları muzeyə bağışlamağa çağırırdılar.

Muzeyə kömək göstərən şəxslərə bağışlanan əşyaların adları və qiymətli göstərilməklə qəbz verilirdi. [4. 1919, 19 oktyabr]. Tarixi və etnoqrafik dəyər kəsb edən, əhali tərəfindən muzeyə verilən əşyalar- eksponatlar Respublikanın müxtəlif guşələrindən gətirilirdi. [4.1919, 9 dekabr]. Lakin, muzeydə Azərbaycan xalqının xarici işğalçılara qarşı mübarizəsini, onun azadlıq və istiqlaliyyətə gedən yolunu əks etdirən əşyalar və sənədlər yox idi. Bu boşluğa kəskin münasibətini bildirən “Azərbaycan” qəzeti belə bir məsələ qaldırmışdı: **”Muzey azadlığa və demokratik ideyalara çatmaq uğrunda Azərbaycan xalqının bütün təbəqələrinin, onun qabaqcıl nümayəndələrinin qəhrəmanlıq mübarizəsi səhifələrini işıqlandırmaqlıdır”**. [4.1919, 9 dekabr]

İstiqlal muzeyi cəmi dörd ay iyirmi gün, 1919- 40 cu il dekabrın 7-dən 1920-ci il aprel 28-dək mövcud olmuşdur. Sovet dövründə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti və onun Parlamenti kimi, bu muzey də tənqid atəsinə tutulmuş, “Parlament nəzdində” yaradılması kinayə ilə qarşılanmışdır. Əlbəttə, o dövrdə başqa cür ola da bilməzdi. İstiqlal muzeyi isə müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaratdığı mədəniyyət müəssisəsi kimi tariximizdə qalmışdır. [3.s,40]

1920-ci ilin aprelində Azərbaycanda Sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra “İstiqlal” muzeyinin eksponatları yeni təşkil olunmuş Azərbaycan Dövlət Muzeyinə verildi. Sonralar eksponatların bir hissəsi (Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin bayrağı, “İstiqlal bəyannaməsi”nin əsli, Azərbaycan Parlamentinin materialları və.s.) Moskvadakı İnqilab muzeyinə aparıldı. [9]. 1991-ci ildə Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdi. Həmin ildə yeni İstiqlal Muzeyi yaradıldı. Birinci yaradılan muzeydən heç bir eksponat qalmasa da 1991-ci ildə yaradılmış bu muzey Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Naziri Polad Bülbüloğlunun 23 dekabr 1992-ci il sərəncamı ilə “İstiqlal” adını alaraq birinci muzeyin mənəvi varisi oldu. Muzeyin yaradılmasında məqsəd Azərbaycan xalqının istiqlalı uğrunda apardığı mübarizənin mərhələlərini ardıcıl əks etdirməkdir. O vaxt muzeyin cəmi 7000 eksponatı olub. Hazırda bu göstərici 22000 eksponatdan artıqdır.[10]. Muzeyin əsas məqsədi Azərbaycan xalqının müstəqilliyi uğrunda mübarizəsini qədim dövrlərdən bu günə kimi işıqlandırmaqdır.

Muzeydə qədim nadir əşyalar, numizmatik kolleksiyalar, fotoşəkillər və digər eksponatlar saxlanılır [11.s,722]. Muzey 6 zalda ibarətdir 1-ci zalda- Azərbaycanın dövlət rəmzləri – ölkəmizin üçrəngli bayrağı, Dövlət Gerbi, Dövlət Himni və Dövlət Konstitusiyasını əks etdirən sənədlər nümayiş olunur. Bu zalda XVIII əsrin ikinci yarısında Azərbaycanın xanlıqlara bölünməsinə, Vətənimizin işğalı uğrunda Rusiya ilə İran arasında gedən müharibələrə (1804–1828), Gülistan (1813) və Türkmənçay (1828) müqavilələrinin bağlanmasına dair materiallar da yer alıb. Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçı siyasəti nəticəsində ölkəmizin ərazisinin 20% zəbt olunub. İşğal olunmuş ərazilərdə digər mədəniyyət müəssisələri ilə yanaşı, 22 muzey də qalıb, zəngin eksponatları qarət olunub. Bu muzeylərdən yalnız Cəbrayıl və Füzuli rayonlarındakı tarix-diyarşünaslıq muzeylərinin xilas olunmuş eksponatları bizim muzeydə nümayiş olunur.

2-ci zal - XIX əsrin ikinci yarısından XX əsrin əvvəlinədək olan dövrü əhatə edir. Bu dövr Azərbaycan üçün tarixi baxımdan qısa, lakin mahiyyətinə görə çox zəngin dövr olub. Bu,

mədəniyyət və elmin, neft sənayesinin inkişafı, H.Z.Tağıyev, M.Nağıyev, M.Muxtarov kimi neft milyonçuları tərəfindən yeni binaların, məktəblərin, teatrların, xəstəxanaların tikildiyi dövr idi. Həmin tarixi dövrü əks etdirən materiallar bu zalda nümayiş olunur. Burada həmçinin A.A.Bakıxanovun, M.C.Topçubaşovun, milli mətbuatımızın əsasını qoyan H.B.Zərdabının və digər ədib və ziyalıların fəaliyyətini əks etdirən materiallar toplanıb. Zalı digər bölməsində 1918-ci il 31 mart soyqırımına həsr olunmuş fotofaktlar, arxiv materialları, sənədlər nümayiş etdirilir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin fəaliyyətinə bu zalda geniş yer ayrılıb. Zalı eksponatlarında Cümhuriyyətin yaradıcılarından olan Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, F.X.Xoyski, Ə.B.Topçubaşov və digər görkəmli şəxsiyyətlərin tarixi anlarını əks etdirən fotolar, o zamanın pul vahidləri, poçt markaları, həmin dövrün müxtəlif hadisələrini əks etdirən materiallar yer alıb.Tarixdən bəllidir ki, 1828-ci ildə Türkmənçay müqaviləsinin bağlanması ilə Azərbaycan 2 hissəyə bölündü: şimali Azərbaycan çar Rusiyasına, cənubi Azərbaycan isə İrana birləşdirildi. Vətənimizin cənubunda yaşayan azərbaycanlılar XX əsrin əvvəlində öz müstəqilliyi uğrunda mübarizəyə qalxdılar.

3-cü zalda- Cənubi Azərbaycanda baş vermiş milli-azadlıq hərəkatlarından – 1905–1911-ci illər Məşrutə hərəkatı, 1917–1920-ci illər Şeyx Məhəmməd Xiyabani hərəkatı, 1941–1945-ci illərdəki "21 Azər" hərəkatından (Seyid Cəfər Pişəverinin başçılığı ilə) danışılır. Buradakı materialların bir çoxu "21 Azər" hərəkatının iştirakçısı olmuş tarixçi Lütfuli Ərdəbilinin köməyi ilə toplanıb. Zalda həmçinin Cənubi Azərbaycanda görkəmli şəxsiyyətlərin, şair və yazıçıların, elm xadimlərinin portretləri nümayiş etdirilir.

4-cü zal iki hissədən ibarətdir. Birinci hissəsi ötən əsrin 20–30-cu illərində Azərbaycanda repressiyaya məruz qalan görkəmli şəxsiyyətlər haqqında məlumat verir. Zalı digər bölməsi isə II Dünya müharibəsində (1939–1945) ölkəmizin qəhrəman oğul və qızlarının ön və arxa cəbhədə göstərdiyi şücaəti əks etdirir. Burada nümayiş olunan silah, partladılmış mərmə, çap maşını, Morze teleqraf aparatı, səhra telefonu xüsusi maraq doğurur.

5-ci zal - Qarabağ hadisələrinə həsr olunub. 1988-ci ildən başlayaraq Ermənistanın ölkəmizə qarşı işğalçılıq müharibəsi nəticəsində Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsi və onun ətrafındakı Laçın, Kəlbəcər, Ağdam, Cəbrayıl, Füzuli, Qubadlı, Zəngilan rayonları zəbt olunub. Bu dövrdə Ermənistan ərazisindəki tarixi yurdlarımızdan, habelə Dağlıq Qarabağ və ətraf bölgələrdən 1 milyona yaxın azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkün düşüb. Bu mövzuya muzeydə böyük yer ayrılıb. Burada 20 Yanvar hadisələrini, Xocalı faciəsinin dəhşətlərini əks etdirən fotolar, müxtəlif sənədli materiallar da nümayiş etdirilir. Zalda həmçinin Qarabağ müharibəsində Vətən uğrunda canlarından keçib, şəhidlik zirvəsinə ucalan milli qəhrəmanlarımızın şəkilləri, onların bəziləri haqqında məlumat, şəxsi əşyaları, hərbi geyim formaları nümayiş etdirilir.

6-cı zalda - müstəqil Azərbaycanın dövlət və ordu quruculuğunu, xarici siyasətini, iqtisadiyyatını, Azərbaycanın tarixi üçün çox əhəmiyyətli olan "Əsrin müqaviləsi"nin (1994) bağlanması, ölkəmizin mədəniyyətini, beynəlxalq təşkilatlarda iştirakını əks etdirən fotoxronika nümayiş olunmaqla yanaşı, sabiq prezident Heydər Əliyevin siyasi kursunun layiqli davamçısı olan prezident İlham Əliyevin fəaliyyətini əks etdirən materiallar diqqəti cəlb edir. Ekspozisiyada Xalq rəssamı Altay Hacıyevin "Cavad xan", rəssam-heykəltəraş Sabir Çopurovun neftdən istifadə edərək əl ilə çəkdiyi "Qarabağ", Əzim Əzimzadənin II Dünya müharibəsinə həsr olunmuş rəsm əsərləri, keramist-rəssam Məzahir Əfşarın "Dədə Qorqud" maketi və digər eksponatlar nümayiş olunur.

Nəticə: Beləliklə, mövzu üzərində işlədikdən sonra o qənaətə gəlirik ki, İstiqlal muzeyi – Azərbaycan xalqının azadlığı uğrunda apardığı mübarizənin simvolu olaraq yaradılmışdır. Bu muzey özündə ehtiva etdiyi qiymətli, nadir eksponatlarıyan həm Azərbaycan xalqını, həm də bütün dünya ictimaiyyətini istiqlalıyyət tariximizin bütün şanlı səhifələri haqqında ətraflı şəkildə məlumatlandırmaq baxımından müstəsna rol oynayır, ən əsası isə, xalqını, millətini dərin məhəbbətlə sevən və onu hər an qorumağa hazır olan vətənpərvər gənclərimizin formalaşmasına şərait yaradır, bununlada müstəqil quruculuq yolu seçən Respublikamızın daha da inkişaf etməsinə və hər zaman təhlükəsizliyinin qorunmasına zəmin yaradır. Buna görə də bütün muzeylərimizi, o cümlədən İstiqlal muzeyini qorumalı, təbliğ etməli, gələcək nəsillərə çatdırılmasına çalışmalıyıq.

Ədəbiyyat

- 1.Казиев М.А. «Из истории музейного дела в Азербайджане». Изв. А.Н. Азерб.СССР Серия общественных наук.1960.№2-с.23-30
- 2.Azərbaycan tarixi:III cildə, II cild.Bakı ,1964.800s.
- 3.Bayramov Adilxan."Sənət, sənət məbədləri, sənət fədailəri".Bakı, 2015. 336 s.
- 4.Azərbaycan qəz.(azərbaycan və rus dillərində)1919,1920.
- 5.Bayramov Adilxan. «Azərbaycanda muzey işinin tarixindən».Mədəni-Maarif işi jurnalı, 2000.№.4-5, s 40-47.
6. Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivi. fond 895,siy 1.iş 220.
7. Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti Ensiklopediyası- I cild.Bakı 2004.440s.
8. Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivi.fond 895, siy1.iş 777.
- 9."İstiqlal Muzeyi".<https://az.wikipedia.org/wiki>.
- 10."Azərbaycan İstiqlal Muzeyi".<https://az.wikipedia.org/wiki>.
- 11.Azərbaycan Milli Ensiklopediyası. Bakı, 2007.883s.

ИСТОРИЯ СОЗДАНИЯ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МУЗЕЯ ИСТИКЛЯЛ

Джаббарова Эльнара Октай кызы

Резюме

В статье представлена подробная информация об истории и деятельности Музея Независимости, который считается реликвией Народной Республики. Отмечается, что первым официальным музеем государственного уровня в Азербайджане является Музей Независимости, созданный во времена Азербайджанской Демократической Республики (1918-1920-е годы)

Этот музей освещает все периоды истории нашей независимости. Очень важно воспитывать нашу молодежь в духе любви и патриотизма, увековечивать светлую память о героях, павших за независимость нашей страны. Поэтому гражданским долгом каждого из нас перед нашей Республикой является узнать о Музее Независимости, исследовать и донести до широкой общественности полученную информацию.

THE HISTORY OF THE ESTABLISHMENT AND ACTIVITIES OF THE ISTIKLAL MUSEUM

Jabbarova Elnara Oktay

Summary

The article provides detailed information about the history and activities of the Independence Museum, which is considered a relic of the People's Republic. It is noted that the first official museum at the state level in Azerbaijan is the Independence Museum, created during the Azerbaijan Democratic Republic (1918-1920s). This museum illuminates all periods of our independence history. It is very important to educate our youth in the spirit of love and patriotism, and to perpetuate the dear memory of the heroes who died for the independence of our country. Therefore, it is a civic duty of each of us to our Republic to learn about the Independence Museum, research and convey the information obtained to a wide public.

Rəyçi: t.ü.f.d. Vüsal Baxışov

Daxil olduğu tarix 05 iyul 2022-ci il

UOT:94(479.24).

ARXEOLoji MATERIALLARDA UŞAQ OYUNCAQLARI

Məmmədzadə Tunay Ədalət qızı

AMEA Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutu

tunayabbas@mail.ru

Xülasə: Aparılan araşdırmalar sübut edir ki, oyuncaqlar tarixən uşaqların fiziki, əqli və mənəvi tərbiyəsinin formalaşmasında, onların şəxsiyyət kimi yetişməsində mühüm əhəmiyyətə malik olub. Bu baxımdan Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində aparılan arxeoloji tədqiqatlar zamanı aşkarlanmış uşaq oyuncaqlarının nəzərdən keçirilərək müqayisəli şəkildə tədqiqinə ehtiyac var.